

Nr 3.

Ankom till Riksdagens kansli den 12 mars 1912 kl. 3 e. m.

*Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 3
angående herrar Wedins och Widéns motion, nr 237,
om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder i
syfte att för arrendatorer af vissa fastigheter i Norr-
land och Dalarne underlätta fastigheternas förvärf-
vande med äganderätt.*

I motion inom Andra kammaren, nr 237, hafva herrar A. J. We-
din och Johan Widén hemställt, att Riksdagen behagade i skrif-
velse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, i hvilken omfattning
och på hvilket sätt åtgärder från statens sida böra vidtagas i syfte att
för arrendatorer å sådana fastigheter, som afses i lagen om uppsikt å vissa
jordbruk i Norrland och Dalarne den 25 juni 1909, underlätta att för-
värfva desamma med äganderätt.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för berörda hemställan,
får utskottet hänvisa till motionen.

De norrländska arrendatorernas ställning har, såsom också motio-
närerna framhållit, redan förut varit föremål för statsmakternas upp-
märksamhet, och arrendeförhållandena hafva blifvit ordnade på ett sätt,

*Utskottets
yttrande.*

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 13 saml. 4 afd. 3 häft. (Nr 3). 1

som motionärerna synas anse på det hela taget tillfredsställande, genom lagen om arrende af viss jord å landet inom Norrland och Dalarna den 25 juni 1909.

Motionärerna hafva icke heller afsett någon förändring i detta hänseende af arrendatorernas ställning. Hvad de åsyftat är, att statsmakterna måtte underlätta arrendatorernas öfvergång till själfägande jordbrukare. De anse det vara billigt samt äfven lämpligt, att den befolkning, som för närvarande brukar jorden, sättes i tillfälle att förvärfva den som själfägare. Detta läser dock, enligt motionärernas mening, i regel ej kunna gå, utan att staten träder emellan, icke med några gåfvor, utan medelst understöd eller förskott, som skola återgåldas. I de jordbrukskommissioner, som enligt uppsiktslagen blifvit tillsatta, finnas inom hvarje län myndigheter, som äro i tillfälle att pröfva såväl den ifrågavarande brukarens personliga och ekonomiska kvalifikationer för den begärda hjälpen, som äfven de omständigheter i själfva aftalet, som böra vara af betydelse för afgörande, om och i hvilken mån hjälp bör lämnas. Frågan härom bör dock, anse motionärerna slutligen, innan något bestämdt förslag kan framläggas, blifva föremål för en noggrannare undersökning än den, som kunnat ligga till grund för ifrågavarande framställning, särskildt i syfte att utröna, om förhållandena i detta afseende äro likartade i alla delar af Norrland; den i motionen lämnade framställningen hänför sig nämligen närmast till förhållandena i Jämtlands län.

Den af motionärerna åsyftade öfvergången från arrendatorer till själfägande jordbrukare är till sitt värde, enligt utskottets mening, beroende af den form, under hvilken den äger rum, och af de garantier, som kunna vinnas för de nya egna hemmens säkra bestånd. Att öfvergången äfven kan medföra högst betydliga risker, uppvisas också af den man ur bolagsarrendatorernas egen krets, som citeras i motionen. Denne säger nämligen, att hvad särskildt arrendatorerna beträffar, synes det honom omöjligt kunna vara för dem själfva klokt eller för landet gagneligt och allra minst mot lagstiftarne hänsynsfullt att utbyta den jämförelsevis trygga ställning, de genom arrendelagen erhållit, mot en högeligen tvifvelaktig tillvaro som ägare af den jord, de nu arrendera, och samtidigt från den med stora resurser utrustade förre ägaren på sig själf och sin ohållbara ekonomi öfverflytta fastighetens byggnads- och häfdeskyldighet.

En dylik öfvergång är, synes det utskottet, icke önskelig med mindre nödiga garantier vinnas för att ej arrendatorerna få en sämre ställning

som själfägare än de haft förut. Det bör icke heller bortses från den fara för ny jordspekulation, som kan uppstå genom att jorden öfvergår i en ekonomiskt svagt situerad medborgargrupps ägo.

Motionärerna ifrågasätta, att staten skall träda emellan och finansiera arrendatorernas öfvergång till själfägare genom att bevilja dem lån på billiga villkor. Utskottet delar motionärernas uppfattning, att de förut berörda riskerna blifva väsentligt mindre, därest öfvergången finansieras genom statslån. Ty från statens sida bör genom lånebestämmelserna kunna vinnas tillbörlig kontroll öfver att ändamålet med statens hjälp för framtiden upprätthålles.

Det synes emellertid utskottet, som om den närmast till hands liggande utvägen för de arrendatorer, som önska blifva själfägare, vore anlåtande af egnahemslånefonden. Redan med nuvarande bestämmelser rörande egnahemslånerörelsen torde det vara möjligt för här ifrågavarande arrendatorer att erhålla egnahemslån för friköpande af sina hemman, hvilkas värde i flertalet fall torde understiga 7,000 kronor, hvilket är maximivärdet för jordbrukslägenheter, till hvilkas förvärfvande egnahemslån kunna erhållas.

Om det nu invändes, att det totala lånebeloppet i egnahemslånefonden är för litet för att medgifva, att denna fond anlitas äfven för här ifrågavarande ändamål, vill utskottet erinra därom, att Kungl. Maj:t i trontalet vid innevarande riksdag förebådat, att kungl. proposition redan i år kommer att framläggas om ökade medel för egnahemsrörelsens utveckling. I alla händelser synes det utskottet, som om den lämpligaste utvägen vore att i mån af behof höja nämnda fond i stället för att, som motionärerna synas ifrågasätta, upplägga en alldeles särskild fond för ensamt detta ändamål.

Då det slutligen är för utskottet bekant, att egnahemsfrågan i hela dess omfattning redan är föremål för utredning genom af Kungl. Maj:t den 20 januari 1911 tillkallade sakkunnige, och under deras pröfning säkerligen äfven falla de i förevarande motion framförda synpunkterna, anser utskottet att föga vore att vinna genom en riksdagsskrifvelse i ämnet.

Under sådana förhållanden har utskottet saknat skäl att ingå på en närmare pröfning af de förslag till åtgärder, som motionärerna antydt, liksom på en undersökning, huruvida olikartade förhållanden i afseende på arrendatorernas ställning till frågan om hemmanens friköpande äro tillfinnandes inom de olika län, som här komma i fråga.

På grund af det, som sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att herrar Wedins och Widéns förevarande motion icke måtte till någon Andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 mars 1912.

På utskottets vägnar:

RICKARD SANDLER.

Herrar *Holmdahl* och *Westlund* hafva anhållit att få antecknadt, att de icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.
